

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ شباط
۱۳۳۱

پنجشنبی سنه
۱۳۶ و ۳۶

مجموعه سی

قونیہ محاربہ سندن صوکر

شہزادہ سلطان بایزیدک ایرانہ فراری

(دیوان ہایونک غیر مطبوع و ثائقہ نظرآ)

مؤرخ پچوی ، قونیہ محاربہ سندن صوکر ، شہزادہ سلطان بایزیدک
ایرانہ فرارینی شوسطرلرلہ تصویر ایدیور :

» چون سلطان بایزید حضورندہ بومنی ظاہر و بدید اولدیکہ بوندنصرکہ
آماسیہ دہ آرامہ مجال ونہ عسکرینہ اول اطراف وجوانبہدہ تعیشہ احتمال واردر ،
بالضروری حاصل عمری دوت شہزادہ سنی یانہ آلوب واثواب و خزینہ سنک نقلہ
آسان و قیمتندہ کران اولنلرین تحمیل ایدوب دخی حرمنہ و سرای خدامنہ قانلو
یاشین آتیدہ رق وداع ابتد و قندہ سین دیار بحم دیوب چکیلوب کندی .»

فقط سلطان سلیمان خان قانونی شہزادہ سلطان بایزیدک چکیلوب کیتمسیلہ
قناعت ایتہدی ؛ سلطان بایزیدی توقیف ایتدیر مک ، نمکنہ وجودینی بستیون
اور تادن قالدیر مق ایستہدی . پادشاہ ، سلطان بایزیدک ، قاردشی سلطان سلیم
ایلہ مجادلہ سنی عصیان تلقی ایدیور دی ؛ طالبو کہ ضعفی ، حلمی ، اطرافک
نفوذینہ تبعیتی ایلہ بو عصیانہ سببیت ویرن ، ینہ کندی ایدی . سلیمان قانونی ،
خرم سلطانک حسن فسونکارینہ مجلویتلہ شہزادہ سلطان بایزیدی ، سنآ
سلطان سلیمدن کوچوک اولادینی حالده ، ولی عہد تعیین ایلہ مشدی .
فقط خرم سلطانک وفاقی ، سلطان سلیمان قانونینک افکاریلہ برابر سرائک
انتظامینی دہ خللدار ایتدی . شہزادہ بایزیدک سلیمان خان قانونی علیندہ
افساداتدہ بولوندیشہ دائرتزورلر ، سرای انتریقہ لری ، وکلانک احتراض

املاری ، ذوق و صفایه مجلوب یاشایان شهزاده سلطان سلیمك اقباله سبب اولدی . سلطان بایزیدك كوتاهیه دن آماسیه ، سلطان سلیمك منیسادن قونیه یه نقلی ایکی قارداش ییتنده حرص سلطنت آتشرینی او یاندیردی . قونیه او واسی بر مدت عثمانلی قانیله لکه دار اولدی . بو آلم فاجعه نهایت سلطان بایزیدك مغلوبیتی ایله نتیجه لندی . فی الحقیقه شهزاده بایزید آماسیه قاجدی؛ فقط اوراده ده طورمقی ممکن اولامیه . جفنی آکلادی . شهزاده لرینی یانسه آلدی ، عائله سی خلفتی آماسیه ده براقدی ، تاج و سلطنته ابدیاً وداع ایدرك ایران حدودینه طوغرو حرکت ابتد [۱] . بایزید شدتلی بر صورتده تعقیب ایدیلیوردی . تعقیب ایدن قوتلری اداره ایدنلر : استانبوله سلیمان خان قانونی ، آناطولیده شهزاده سلطان سلیمك دامادی وزیر ثالث صوقوللو محمد پاشا [۲] و شهزاده سلطان سلیم ایدی . پادشاه ، اوغلنی فراردن منع ایتمک ایچون هر درلو تدابیره توسل ایدیوردی . آناطولیده شهزاده سلطان بایزیدی تعقیب ایچون مهم بر قوت واردی . صوقوللو محمد پاشا معیتده بولونان بوقوت ، عموم روم ایلی عسکری ، سلمدارلر ، علوفه جیلر ، ایکی بیك قدر یکیکچری و سکیانلردن مرکبیدی . اردویه لزومی اولان جیجخانه و مهمات متادیا کوندریلیوردی :

« وزیر محمد پاشا به حکم که

فرزند ارچند اوغلو سلیم طال بقا به الی قنطار باروت سیاه و بر یوک فتیل اونی ایله توفنك فتیلی قاترلره تحمیل اولنوب اول جانبه ایصال ایچون درگاه معلا چاوشلرندن ... زید قدره ایله ارسال اولندی . بیوردوم که التوب سکا

[۱] پیچوی ، جلد ۱ ، ص ۳۹۳ — صحائف الاخبار ، جلد ۳ ، ص ۲۰

« شهزاده سلطان بایزیدك لابوین هشیره سی اولان مهرماه سلطان رستم پاشانك زوجہ سی ایدی . فلاجرم حزبوره و والده سی سلطان بایزیده ولایت عهد تحصیل داعیه سنه دوشدیلر . ملاحظه لرنده بو خصوصه سلیم خانك اصلا رقابتی اولیوب ... »

[۲] پیچوی ، جلد ۱ ، ص ۳۹۱

تسليم اتدكده الوب قبض ايليوب عيني ايله ارسال اولنان جبه خانه ي سكا نه محله تسليم اتدوكنه الله تمسك ويروب داخى ذكر اولنان جبه خانه ي اصلا تاخير اتيوب مشاراليه اوغلومه ارسال وايصال ايده سن . شويلكه تحمیل اولنان طوار يولده طوره ، كرا ايله طوار بولوب بروجه استعجال جبه خانه ي عوق اتيوب مومي اليه اولاشدوره سن . بويابده مشاراليه لالاسنه دخی حکم شريف يازلشدر . الوب اينداخى بله كوندروب تسليم ايده سن . تسليم اولدوغنه عرض الوب كوندوره سن . خصوص مزبور محل اقدام در . اولاشدير مقده اهتام ايده سن . في ۱۶ رمضان ۹۶۶ .

« سلطان سليم حضرتلری لالاسنه حکم که

حاليا مشاراليه اوغلوم ايچون اللى قنطار باروت سياه وبر يوك فتيل اوتى ايله توفنك فتيل قاترله تحمیل اولنوب ارسال اولمشدر . بيوردوم که ذکر اولنان جبه خانه ي اسبابى واروب تسليم اولدوغن ونه زمانده ونمخله واردوغن يازوب عرض ايده سن . »

سلطان سليمان ، تعقيب اردوسنك مهماتى اكمال ايلديكى كجى اوغلنك توقيفى ايچون ديار بكر بکتر بکيسنه ده قطعى حکملر كوندردى . بويوك بر قوتله (ملاطيه) كچيدىنى طوماسنى ، شهزاده بايزيدى شدتله تعقيب ايدرك ايجابنده حقتدن كلگنى امر ايتدى . شرق حدودىنى بو صورتله تأمين ايلدكن صوكر اقریم خانه ده آيريجيه برحکم كوندردى . شهزاده بايزيدك كفه طرفلرينه ويا چرا كسه ايجلرينه كچمسه مانع اولقى ايچون كبلرله ساحللى ترصد آلتنده بولوندرماسنى توصيه ايتدى . ديكر طرفدن ، اوغلنك کوتاهيه ده اونك بونك الله قالان اشيائى و آتلىنى استانبوله كتير تمكدن كرى طورمادى . بو مسئله لر ايچون محمد چاوشله كوندريلن اصرار بروجه آتى ايدى :

« ديار بكر بکتر بکيسنه حکم که

بوندن اقدام سكا نچه دفعه احكام شريفه كوندريلوب مناسب اولان محله جمعيت اوزره اولوب اطراف و جوانبه ناظر اولوب بر مصلحت واقع اولورسه بئذ مقدور ايله سن ديو اصرم اولمش ايدى . حاليا اوغلوم بايزيد بعض اهل

فساد جمع ایدوب فرزند ارچند اوغلو سلیم طال بقاء اوزرینه کلوب اهل اسلام ایله جنک ایدوب فرار اتمشدر . ایله اوله بیوردوم که وصول بولدقده تأخیر انیموب جمیت ایله ملاطیه یکیدنه کلوب بر مناسب اولان محله حاضر و مهیا اولوب اطراف وجوانیه ناظر اولوب احوال و اطوارین دائماً تتبع و تجسس ایدوب داخی هرته جانبیه توجه ایدرسه ارقوری یولنه واروب عنایت حق ایله حقندن کلهسن . بوباید مشارالیه اوغلو سلیم طال بقاء یاننده اولان بکربکیلیز عسکر ایله یوریمک امر اولوب وزیر محمد پاشا داخی روم ایل بکربکیلیز و کلیاً روم ایل عسکری و سلحدارلرم و علوفه جیلرم و غریب یکتلم و ایکی بیک مقداری یکیکچری ایله سکبانلرم باشی بیله ارسال اولشدر . سنداخ کرکی کبی مقید اولوب غفلت اوزره اولیهسن . هرته محله کلوب ونه تدارک اوزره اولوب ونه خبرالدوغک بازوب بلدورسین و ملاطیه ده بعض اهل شتاعت اوزره اولدوغین سنجاغبکی عرض اتمشدر . انوک کیلیری یوقلیوب اهل فساد و شتاعت اولنلرک شرعه حقانندن کلوب رعایادن و غیریدن کسینه یراق قوللندرمیهسن و ملاطیه ناظری اولان محمدی داخی هرته طریقه اولورسه اله کتوروب بحال ورمیوب حقندن کلهسن . اهلادن حذر ایدسین و مشارالیه چاوشی اکلندرمیوب بروجه استعمال برویه کوندرهسن . فی ۱۳ رمضان ۹۶۶ » .

« خان حضرتلرینه حکم که ،

بوندن اقدام اوغلو بایزید عصیان و طغیان ایلوب بعض اهل فساد جمع ایلوب فرزند ارچند اوغلو سلیم طال بقاء اوزرینه کلوب اهل اسلام ایله جنک ایلوب بنایه اتمال منہزم و مقهور اولوب باقی قالان اشرا ایله فرار اتمشدر . ایله اوله محتمل درکه کی ایله کفه و یاخود چرا که طرفلرینه کتمک فکریده اول . ایله اوله کرکدرکه استانه سعادتیزه اولان و فور اخلاص و اختصاصکر مقتضاسنجه بوباید سیز داخی دایما مقید اولوب اول جوانی و یالیری و چرا که مستلرینی کرک کبی هرزمانده تتبع و تجسدن خالی اولوب انوک کبی چته ویا کی ایله اول جانبیه وارملو اولورسه بحال ورمیوب اله کتوروب حقندن کلاسن واکر اولووسیدر واکر درسیدر مقبولدر . غفلت ایله برجانبه فرار ایدرمامک باینده انواع مسامی جیله ظهوره کتورهسن . غفلت اوزره اولیهسن . اگر بوخصوصده اگر سایر اعدا طرفنده واقف اولدوغک اخبار صحیحیه بی اعلامدن خال اولیهسن . فی ۱۷ رمضان ۹۶۶ » .

« کوتاهيه قاضينه حکم که

بوندن اقدام اوغلو بايزيد منہزم اولدوقده بندوکی کش ابرو بوزطفان ايله مکمل آتی اغاج کوبره دیمکله معروف قریه دن چقان اتا طولی کتخداسی آدم لری النده ایمش . پیوردوم که... وصول بولدوقده بوبابده بالذات مقید اولوب اوزرینه واروب هر خصوصی اوکات وجهله دقت و اہتمام ايله تفتیش ایلیم ب ذکر اولنان کسنه لری الہ کتوروب اگر انلردہ در اگر کیمده در مزبور لری هر کیمده ایہہ ظهورہ کتوروب اوزرندہ اولان رختی ايله یرار آدم لره قوشوب سدہ سعادتہ معجلہ ارسال ایدہ سن . فی ۱۶ رمضان ۹۶۶ » .

سلطان سلیمان قانونی بواصلری کوندر دکن صوکر ا شهباده سلطان بايزيدك آماسیہ کلدیکی ، قافقاسیہ طرفلرینہ قاچق ایچون تدارکاتده بولوندی خبر آلدی . رعایان آت و طوار طوبلادینی ایشیدلدی . شهباده بايزيدك فراری سلطان سلیمان قانونی یی فوق العاده اندیشه ناک ایدیوردی . شهباده نك فرارینہ مانع اولق ایچون قرہ دن دیاربکر جہت لرینی ، دگزدن ساحل لری محافظہ ایتک لازم دی . دیاربکر بکر بکیسنہ ، روم ایلی بکر بکیسنہ کورجستان یولنی قایا ق ایچون امر ویرلشدی . شمدی تکرار امر کوندرلدی . بالخاصہ صامسون ، سینوب و طربزونه قذر بوتون قرہ دگزر ساحلندہ کی قاضیلرہ ، آیریجه قریم خانہ مؤکد امرلر ویرلدی . خان حضرت لرینہ ویریلن امرده ساحل لری تفتیش ایلسی ، دزدارلرہ و خلقہ تنبیہاتده بولونماسی توصیه اولونیوردی . بو امرلر میانندہ صوقوللو محمد پاشایہ کوندریلن امر جالب دقتدی ؛ شهباده سلطان بايزيدك الہ ایدلسنہ سلطان سلیمان قانونینک نہ درجه اہمیت ویردیکی بو حکمدن صراحتہ آ کلاشیلیوردی . بیرندہ :

« هرکک شجاعت و مردانہ لکی ظهورہ کلہ چک زماندر . شویلک بلوک خلقی و بیکچیری قوللرمدن و سایر عساکر ظفر مأژدن هرکیمک یولداشلنی ظاهر اولورسہ ان شاء تعالی هربری انواع عنایت پادشاهانہ و اصناف حمایت شہنشاہانم ایلہ بهره مند و بر مراد اولوب فوق مایتصور کلی رعایتلر و ترقیلر اولتیق مقرر در »

دینیلوردی، دیگر اصرار بوجه آتی ایدی :

« دیاربکر بک بکیسه حکم که

بوندن اقدام سکا حکم هایونم کوندریلوب ملاطیه سمترینه کلوب اوغلوم
بایزیدک احوال واطوارین تجسس ایدوب دخی هر نه جانبه توجه ایدرسه یولنی
الوب الہ کتورمک بایندہ سی و اقدام ایلوب غفلت اوزره اولیوب وارشروم
بکربکیسی ایلہ خبرلشوب هر نه یوزدنال ویررسه وجیه ومناسب اولدوغی اوزره
اقدام ایلہ سن دیو اصرام اولش ایدی. حالیا روم بکربکیسی مکتوب کوندروب
مشارالیه خفیہ اما سیه به واروب شهر کون بند ایلوب تکرار آدم کوندروب
طوار جمع ایلوب و خلفه مال صالوب برجانبه فرار اتمک اوزره اولدوغن
بلدرمش. اکثر احتمال کورجی ایچندن چرا که ولایتنه دخول فکرنده اولمشدر.
ایمدی فرزند ارچند اوغلوم سلیم طال بقاء جمله اناطولی عسکری ایلہ وقرمان
وذوالقدرلو عسکرینی وکندو توایی ایلہ ووزیرم محمد پاشا دخی جمله روم ایل
عسکری و سلعدارلرم وعلوخیلرم و غریب یکتلرم وایکی بیک یکیچری مستوفی
ضربزنلر ایلہ یوروپوب ایرشک اوزره دره امدی بیوردوم که وصول بولتده
یوبایده غفلت اوزره اولیوب اطراف وجوابنی و مشارالیه بایزیدک احوال
و اطوارین و فکر فاسدین تجسس و تتبع ایدوب دخی هر نه جانبه توجه ناموجه
ایدرسه روم وارض روم بکرب بکیرلیله خبرلشوب مشارالیه اوغلوم سلیم طال
بقاء ووزیرم ایلہ دخی خبرلشوب محل اقتضا ائدرکنه کوره هر نوجهله وجه
ومناسب ایسه یکدل ویکجهت اولوب محال ویرمیوب یولن الوب امر سابقلم
اوزره حقلرندن کلوب غفلت ایلہ برجانبه فرار احتمال اولیه. خصوص مشربوری
سایر اموره قیاس جایز دکلدور. تمام مرتبه و انتباه اوزره اولوب اگر کورجی
جانبلریدر واکر ذوالقدرلو سمتریندر واکر سایر مرور و عبور اولنجاق
محللردر دایما یوقلنوب دخی اکه کوره ندارکن کوروب غفلت ایتمیه سن و احوال
و اطواری نه یوزدن اولدوغن معلوم اولدوغی اوزره سده سعادتمه عرض
اتمکدن خالی اولیه سن، انوک کی فرصت ال وردو کده بربریکوز ایلہ خبرلشمکه
توقف ایتمیوب وجه اولدوغی اوزره فرصتی فوت ایتمیه سن. فی ۱۷ رمضان

۹۶۶ هـ

« طریزون بکنه حکم که

حالیا اوغلوم بایزید عصیان اوزره اولوب عساکر جمع ایدوب بوندن
اقدام اوغلوم سلیم طال بقاء اوزرینه واروب اهل اسلام ایلہ جنک ائدکده
بنایه تعالی منہزم و مقهور اولش ایدی. حالیا اما سیه به واروب کیرور عابدان اچہ

وطوار جمع ايدوب بر جانبه فرار ايتك اوزره اولدوغى عرض اولنوب اكثر احتمال اول جانبدن دريا ايله چرا كه وياخود بر طرف اخره فرار ايتك واردر امدى اكر طربزون و اكر جانيك واول جوانبده واقع اولان قره دكن ياليرينك حفظى ايچون سنى تعين ايليوب بو بابه ارض روم بگر بكيسته دخی حكم شريف كوندلشد. بيوردوم كه وصول بولدقه اصلا و قطعا تأخير و تراخى اتميوب مشاراليك احوالن تجسس و تتبع ايدوب دخی انوك كي دريادن بر جانبه فرار ايتك اوزره ايسه هر نه طرفدن كه توجه ايتك استيه وجه و مناسب اولدوغى اوزره حن تدارك ايدوب يوللرين بند ايدوب اله كتورمك باشنده انواع اقدام و اهتمام ايله سن. غفلت ايله بر جانبه فرار ايتدريمكه ن زياده حذر ايده سن. ياليرى و انوك كي كى كلوب ينشاجق يرلوى كيجه لوده و كندزلوده اوكت وجهه حفظ ايدوب بروجله تدارك ايده سنكه ياليردن كى ايله بر جانبه يكيوب خلاص اولقى احتمالى اوليه شويكه غفلت ايله خبرك اوليوب كى ايله بر طرفه فرار ايده مكره عذرك مقبول اولقى احتمالى اوليوب اشد عقاب ايله معاقب اولان مقرر در اكه كوره مقيد اولوب دايما احوالن و فكر فاسدين معلوم ايدوب دخی اكه كوره تدارك كوره سن و واقف اولدوگك احوالن يازوب بلدوره سن. في ۱۷ رمضان ۹۶۶ هـ .

« محمد پاشايه حكم كه »

بوندن اقدام سكا حكم هايونم كوندريلوب چاشنكير كوپروسنه طوغروپور و يوب فرزند ارچند اوغولم سليم طال بقاايه ملاقى اولوب وجه و مناسب اولدوغى اوزره اشرانك اله كللى باشنده سى ايده سن ديو اصم اولمش ايدى. حاليا اوغولم بايزيد باغى قالفوب آماسيه و اروب رعايادن آت و سائر طوار و اقچه جمع ايليوب فرار ايتك اوزره اولدوغى استماع اولفين بيوردوم كه ... وصول بولدقه اكر مشاراليه اوغولم طال بقاايه جمع اولمش ايسه خبرلشوب مناسب اولان محله ارقوروب كلوب سنكه جمع اولوب دخی اكر موى ايله بايزيد يوقارو جانبله توجه ايدرسه جدوجهد ايليوب اوكنى الوب كتوروب و اكر حركت اتميوب اوتوررسه حسن اتفاق و اتحاد ايله يورويوب اوزرينه و اروب ان شاه تعالى عنايت حق ايله حقدن كله سن . بو بابه هر نه يوزدن ال وروب مشار اليه تداركن كوروب اتلندين ارشك اردنجه اولاسن و روم بگر بكيستنك الفار ايله اوزرينه و ارمق احتمالى واردر. تتبع ايليوب واقع ايسه كوروب معجلا ايرشوب تداركن كوره سن . و روم بگر بكيسته بر حكم كوندلشد. اولاشدوره سن . في ۱۷ رمضان ۹۶۶ هـ .

استانبول هیجان ایچنده ایدی . شهزاده سلطان بایزید مسئله سی بوتون سرای ارکانی اشغال ایدیوردی . او زمانه قدر شهزاده سلطان بایزیدك اك زیاده کورجستان طرفلرینه و یاقریم ساحلرینه کچمسی نظر دفته آلمشدی . آناتولیدن ، حتی شهزاده سلطان سلیمدن کلن خبرلر شمعی بسبتون باشقه ایدی : شهزاده بایزیدك عربستانه فرار ایده جکی سویله نیوردی . شهزاده سلیم ، سلطنت حرصیله متلاشی ، قاردشنی بهمه حال اورتادن قالدیرمق ایسته یوردی . حتی عربستانه فرار ایده جکنی طویار طویماز کندی ، حلب بکلیر بکیسنه ، دیار بکر بکلیر بکیسنه ، او طرفلرده کی کورد بکلیرینه ، دیار بکره تابع عرب شیخلرینه ، تورکان کتخدالرینه ، حتی بوی بکلیرینه کوندیرمك اوزره بر حکم مسوده سی یازدیردی . استانبوله ، پدري سلطان سلیمان قانونییه کوندردی . مسوده درحال پادشاهه عرض اولوندی . سلیمان قانونی : « بو مسوده نك عینی ایله حکم یازلسون ، دییه مسوده نك کنارینه اشارت ایتدی . امر ، مصطفی چاوشله هر طرفه کوندردی . عین مآله بر حکم بغداد بکلیر بکیسنه کوندیرمك اوزره قلمه آلدی . دیوانده وزرا اوکنده اوقوندی . اتفاق آرا ایله مقبوله کچدی . بصره بکلیر بکیسنه ده آیریجه حکملر کوندردی ، بالخاصه دیار بکر بکلیر بکیسنه کوندیریلن حکمده شهزاده سلطان بایزیدك « بغداد جانبلیرینه توجه مرادی ایدوکی تواتره قریب ، اولدینی یازلدی . شهزاده سلیمك آناتولیدن کوندردیکی مسوده . بوجه آتی ایدی :

« حالیا د اثره اطاعتدن بعد اولان او غلوم بایزید اطیعوا و اطیعوا الرسول واولی الامر منکم فرمان شریفتدن روگردان اولوب ممالک محروسه ده واقع اهل فساد یانه جمع ایدوب انلرک اغواسیله طریق عصیان و طغیان سلوک ایدوب ارشد اولان فرزندار جند عزت شعار دولت و قاروا غلم سلیم طال بقانک اوزرینه واروب انکله وانوک یاننده مجتمع اولان عسا کر نصرت مأثرم ایله محاربه و مقاتله ایدوب بعون الله تمالی مغلوب و منهزم اولوب بقیه السیوف اولان اتباع و اشباعی ایله عربستانه فرار اتمک اوزره درد یواسماع اولنوب مشار الیه اله کتوریلوب حقندن کلنمه سی اقصای مقصود شریفم اولمقین اول خصوص ایچون شام بکلیر بکیسی احمد دام اقباله یه حکم شریفم کوندیریلوب

کرکی کبی اصارلشدر وانی هرکیم اله کتورسه واله کتورمکه دلیل وسبب اولور
اگر سنجاقکی ایسه بکلربکلیک واکر زعیم ایسه سنجاق واکر رعیت ایسه ابتدادن
اغرزعات اولغه امرشریف اولوب ودرلک رجا اتمز عشاير وقبایل ایسه انوک
کیلیری نسل بعدنسل عوارض دیوانیه و تکالیف عرفیه دن معاف و مسام آتکه معاهده
هایونم اولمشدر . بیوردوم که سکا دخی حکم شریف واجبالاتباعم واریجاق
جبلتکده مرکوز اولان غیرت وحمیتی و اخلاص و صداقتی بودغه ظهوره کتوروب
تحت حکومتکده اولان عشاير وقبایلدن توفنک قوللنوروساير اوق وای والات
حرب و قتال استعمال ایدر ندکلو ادملرک واریسه جمله سنی یانکه جمع ایدوب
مشارایله بکلربکی ایله مشاوره اتدکنصکره نه یولده . نه عمله وادوب مزبور
عاصی و طاعنی نک یولنی سد و صدآتک مناسب ایسه اکر بکلربکی ایله معاً واکر
مستقلاً وادوب بوخصوصه کرکی کبی مباشرت ایدوب شویله بعون الله تعالی
فرصت و نصرت سزه میسر اولورسه مذکور عاصی و طاعنی نک ادملرین قلیچدن
کچوروب و مال و منالنی و طوار واسبانی جمله یغما ایدوب مان کندوبی طورتوب
اله کتوروب حقندن کلک باینده انواع مساعی جيله ظهوره کتورده سن .
انشا الله العزیز بو خدمت وپوداشلق مقابله سنده معاهده هایونم اوزره انواع
عواطف علیه خسروانه مظهر واقع اولفک مقرررر . اکه کوره مقید اولوب سی
واقدامده دقیقه فوت آتیه سن . فی ۲۱ رمضان ۹۶۶

سلیمان قانونیک عربستان شیخزیرینه یازدینی امرلرده « ارشد اولان
فرزند ارچند » تعیریخی قولل انماسی جالب دقتدی : بونکه شهرزاده سلطان
بایزیدك سلطنته حق اولمادیغنی ، و بناءً علیه قاردشی شهرزاده سلیمه قاردشی
سلطنت استرقابيله محاربه ایتدیکنی آکلاتمق ایستیوردی . مع مافیه
عربستانه کوندربیلن امرلر بهوده ایدی . شهرزاده بایزیدك مقصدی ایرانہ
فرار ایتکدی ؛ وجهه عزیمتی اونی کوستریوردی .

سلطان سلیمان قانونی یالکیز شهرزاده بایزیدی تعقیب ایتدیرمکه
قالیوردی ؛ معینی رجالدن کزیده قالانلری حبس ایتدیریور ، آیاقلاندیرمق
ایسته نیلن عشرتاری ضبط ایچون امرلر کوندیریوردی . شهرزاده بایزیدقونیه
محاربه سندن مغلوباً فرار ایلدکن صوکر ا آدملرندن بهمن اوغلی ابراهیم
کوتاهیه ده حبس ایدلشدی . اورکاه سنجاغنده کی عشرتار بایزید نامنه
عصیان ایتشاردی . سیحون قاضیسنک قاین آتاسی و سابق کوتاهیه قاضیسی ،

دامادینک اوینه صاقلانمشدی . بوتون بوایشلرک دوزه تللمسی ایچون
علاقه دار اولانلره امرلر کوندرلدی :

« کوتاهیه قاضیسه وسوء باشیسنه حکم که
حالیاً اوغلو بایزید ادملرندن بهمن اوغلی ابرهیم که بالفعل اکه کلوب انده
محبوس ایمن . بیوردوم که درگاه ملام چاوشلرندن اسفندیار وصول بولدقده
مذکوری قید و بند ایله منبوره تسلیم ایلیوب سنکه سوباشیسن دل اسکلرینه
دکن بله کنوروب اندن برو دخی ادملرک بله قوشوب کوندره سن . اما یوله
وایزده کرکی کبی حفظ ایدوب غفلت اندر مکدن زیاده حذر ایده سن . فی ۲۳
رمضان ۹۶۶ »

« اورگاه سنجانی بکی عیسی بکه حکم که
بوندن اقدام اولکاء منبوره متصرف اولان حالیاً عصیان اوزره اولان
اوغلو بایزیدک یاننده اولوب عشرتی خلقتی دخی اضلال آتمک اوزره اولوب
انلرک دخی بعضی عناد و مخالفت اوزره درد یواسماع اولمغین بیوردوم که وارد قده
تأخیر و تراخی ایلیوب ذکر اولنان عشرتی کرکی کبی حفظ و ضبط ایلیوب اهل
فساد و شاعت اولنلرک شرعله حقنندن کلوب انوک کبی فرصت ال ویررسه
بکلری اولوب مشارالیه اوغلو یاننه واران دخی مجال ورمیوب حقندن کله سن .
فی ۲۵ رمضان ۹۶۶ »

« سیحون قاضیسنه حکم که
قاین اناک اولوب بوندن اقدام کوتاهیه قاضیسی اولوب اوغلو بایزید ایله
بیله کیدن قاضی حالیاً بعضی کسسه لر ایله کلوب اوکده ایدوکی صحیح خبر آلتوب
بیوردوم که ... وارد و تکرنده اصلاً تعلل و بهانه آتمیوب مذکوری منبورلره
تسلیم ایلیه سن . انوک سکا واردوغی معلوم اولمشدر . باشک کرک ایسه تعلل
ایده بن دیمیوب اگر یانکده در اگر غیر یرده در مذکورلره تسلیم ایده سن .
فی ۲۸ رمضان ۹۶۶ »

دیوان هایون برطرفدن بو حکملری کوندریور ، دیگر طرفدن
شهزاده سلطان بایزید ایله برابر فرار ایدنلرک آناطولیده چفتلکلری میری
ایچون ضبط اولونیوردی . فقط سلطان بایزید تابا عندن فرار ایدنلرک تجزیه سی
لزمسز ایدی ؛ چونکه قسم اعظمی مقاومتدن عاجز ایدی . اولجه

تجزیه‌لری ایچون کوتاهیه و جوار قاضیریه امرلر کوندرلمشیدی .
سلطان سلیمان آرتق تجزیه‌لرندن صرفنظر ایتدی . بو مسئلهیه دائر
کوندریلن حکملرده صراحة تبلیغات ایفا ایدیلیوردی :

« بکشر قاضیسه حکم که

بوندن اقدام فرار ایدوب اوغلو بايزيد ياننه واران تحت قضا کده اولان
چفتلکی میری ایچون ضبط اوله سن امر ایدوب بیوردوم که ... وصول بولدقه
بالدات اوزرینه واروب دخی چفتلکنده اگر ترکدن اگر طواردن و سایر
اسبابدن قولدن و جاریدن هر نه وار ایسه جزوی وکلّی دفتر ایدوب میری
ایچون ضبط و قبض ایلوب دخی دفترین مهرلیوب مهربور ایله سده سعادتیه
کوندره سن . فی ۷ رمضان ۹۶۶ » .

« کوتاهیه و قره حصار و صاندقلو و شیخلو قاضیریه حکم که
بوندن اقدام نیجه دفعه احکام شریفه کوندریلوب اوغلو بايزيدك فرار
ایدنلری هر قنده ایسه اله کتوروب حقندن کله سن دیو امر اولش ایدی .
حالیا انلرک کمال مزاحم خسروانیدن کناهلرین عفوایدوب بیوردوم که ... وصول
بولدقه هر بریکوز تحت قضا کوزده بو خصوصی ندا اندوروب خلقه اعلام
ایده سن که من بعد انوک کبی آدملرندن کسنه یی طوتوب رنجیده اندرمیه سن و ایدنلری
منع ایده سن . فی ۲۸ رمضان ۹۶۶ » .

نهایت شهبازده بايزيدك ايرانه فرار ایتک احتمالی اولدیی نظر دفته
آلندی . ایران شاهی طهماسبه نامه هایون کوندریلرک « مایینده اولان
موالات مقتضاسیجه » شهبازده نك تسلیمی طلب اولوندی . بو مسئلهدن
خبردار اولق ایچون اردهان بکنه ده حکم کوندرلدی . قبادپاشایه آیریجه
تبلیغات اجرا ایدیلرک شهبازده بايزيدك احوالنه دائر سرعت ممکنه ایله معلومات
ویرمی تنیه ایدلدی ، شاهه کیده جک نامه یی کنديسنگ کوتورمی
امر اولوندی .

شهبازده آماسیه دن چیققدن صوکر اهل و عیالی عظیم تأثرلر ایچنده
قالمشلردی . سلطان سلیمان قانونی بونلرک کیملر دن عبارت اولدیی
آکلامق ایسته دی . شهبازده بايزيدك ایشه یارایان چادرلری ، جبه خانه سی ،

کتابلری ، آتلی و طوارلری الہ یاقین اسکله دن کیرلہ استانبولہ کوندریلہ جکدی . ایچ خلقتک نقلی ایچون مصارف لازمدی . بو مصارفک آماسیہ قاضیلغندن ویرلسی ، معافیہ قطعاً مسرفانہ حرکت ایدلمسی امر ایدیلدی . اشیانک نقلی ایچون لزومی اولان بارکیرلر استانبولدن کوندرلدی . فقط سلطان بایزید عالمہ سنک استانبولہ کیرملری تنسیب ایدلمدی . بروسدہ ، قلعہ ایچندہ ، بر اوتدارکی ایچون بروسدہ قاضیسنہ امرلر یازلدی . نہایت قلعہ ایچندہ میزان امینی علی بکک خانہ سی موافق کورولدی . اونا تمام اولدینی حالہ انشا آتی اکیال اولوندی . بو وظیفہ لک ایفاسی ایچون آتیدہ کی حکملر یازلدی :

« اردہان بکی سنان بکک حکم کہ .

حالیاً عصیان اوزرہ اولان اوغلویم بایزید فرار ایدوب اوتہ جانبہ وارمق احتمالی اولغین اولیابدہ والاجناب دولت نصاب سعادت انتساب سیادت اکتساب المحفوظ بصوف لطائف عواطف الملک بلادہ قرا سلطنہ تہاسب شاہہ نامہ ہایوم یازیلوب انوک کبی واروب التجا ایدرسہ مابیندہ اولان موالات مقتضاستجہ کبرو بوجانبہ کوندرلک اعلام اولمشدر ایلہ اولسہ انلرولک احوال واطوارلرین سنوک معلومک اولغین نامہ ہایونعی سن الوب کتکک امر ایدوب بیوردم کہ انشاہ تعالیٰ التوب تسلیم اندوککدہ جناب جلالہائم طرفندن داخی اغزندن تقریر ایدہ سنکہ مشارالہک الہ کتورلسیچون کلیاً روم ایل عسکری وبعض قبوم خلقی وبعض یکیچری قوللرم ایلہ وزیرم محمد پاشا وفرزند ارچند اوغلویم سلیم طال بقاء ایلہ داخی عموماً اناطولی وقرمان وروم وذوالقادر عسکری بکلر بکیرلری عقبینجہ الفار ایلہ سرحدہ قریب اولدقلرین (ودولت اقبال وسعادت واجلال ایلہ بنداخی عقبرنجہ امرشک اوزرہ اولدوغم بلدروب) [۱] انوک کبی مزبور اوغلویم واروب ولایتلرینہ داخل اولورسہ اگر مابینزدہ اولان صلح وصلاحک استحکامی مرادلری ایسہ معاهدہ شریفم اوزرہ الہ کتوروب داخی بوجانبہ کوندروب تسلیم ایدہلر (شویلکہ مزبور اوغلویم ولایتلرینہ داخل اولوب کندوی ویاہندہ اولان اشرواشقباہی الہ کتوروب ارسال ایتمہلر نقض عہد مقرر اولوب رایان فتح ایات ظفر قرین وعساکر نارشرار نصرت رھین ایلہ ایکی کون ہرمزلدہ قرار اولیوب اوزرلرینہ واریلور) اما شویلکہ وارماو اولور ایسہ الہ کتوروب [۱] کرہ ایچندہ اولان جملہ لک مسودہ دہ اوزرلری چیزلشدر .

عنه عایا منزله اوسال ایدله . مایندده اولان بناء صلاح وصلاح وؤکد ومشید اولوب مادامکه انلر طرفندن عهدہ معاوضه اولیه بروجانبده داخی اولوق احتمالی یوقدر . شویله که ولایتلرینه داخل اولا عقبینجه وارن عساکر فوز مأثره و مشارالیه اوغلو مه کرکی کبی تنبیه و تآکید اولاند . مادامکه نامه هایونمک جرابی کلوب واصل اولیه مملکتلرینه داخل اولوب رعایا و برابیه دخل و تحاوز ایتمیوب سرحد ممالک محروسه برمناسب اولان محله نامه هایون بهجت مفر و نمک جوابنه توقف ایدله . ا که کوره سنداخی (معجلاً واروب ایصال ایلوب جوابلرین نیسه بلورده سن) ایکی اوج منزلی برایلیوب استعجال اوزره انلره اولاشه سن . قیش موسمی کلدن صحیح خبر الوب کله سن . فی ۱۸ شوال ۹۶۶ . پایه سریر اعلایه کوندربلوب اوقتوب خط شریف موجبینجه تصحیح اولنوب یازیلوب پاشا حاضر تدرینه ورلدی . فی ۲۰ شوال ۹۵۶ . برصورتی دخی یازیلوب پاشا حضرتلرینه [۱] ورلدی . فی ۷ ذی القعدة ۹۶۶ .

« سنان پاشایه حکم که

حالیاً فرار ایدن اوغلو م یازیدک محروسه اماسیده قلان اهل عیال و سایر اسباب کورمک ایچون فرزند ارچند اوغلو سلم طال بقاه سنی تعیین ایتمکن بیوردوم که درگاه ملام چاوشلرندن محمد زید قدره وصول بولقدقه انده واروب کورد و کده اهل عیالندن واکر سایر اسباب و اموالندن هر مقدار لسته بولنوب ضبط ایدرسک مفصل و مشروح دفتر ایلوب سده سمدتمه کوندردن و متوفی سلیمان پاشا تک قیوسی باشیسی اولوب مشار الیهک باشند اولان محمد آغا مقدما مجروح اولغین بالفعل اماسیده قالدوغی استماع اولور اتیدانی هر نه طریقله اولورسه تنبع و تمجس ایدوب اله کتوروب درزنجیر ایدوب سده سمدتمه کوندردن . شویله که مزبور محمد یوله فوت اولورسه باشن کسدروب کوندردن . فی ۲۱ شوال ۹۶۶ .

« سنان پاشایه حکم که

مکتوب کوندروب احرم اوزره اوغلو م یازیدک ضبط اتدو کک اسباب و اوغلانلرینک دفترین کوندردن . امدی عمله یاراین چادرلری وجیه خاتمه سن و کتا بلرین و اوغلانلرین کرا طوادرلری ایله اول جانبه قریب اولان اسکله کوندروب داخی اول جانبده اولان قدر غله ایله سده سمدتمه کوندردن . باقی قلان

[۱] صدراعظم رستم پاشا .

اسبانی انده بیع ایدوب داخی انده اولنلره خرج اوله سن امر ایدوب بیوردوم که وصول بولدقده احرم اوزره مشار الیه کتابلرین وجه خانه سن وچادرلرین و اوغلانلرین کراطواری ایل اول جانبه قریب داخی مقدار اقیه اولورسه انده اولنلره خرج ایدوب جبه خانه اسبابندن وچادرلرین و کتابلرین و اوغلانلرین مقدار کوندردک و کیمک ایل ارسال اندوکه یازوب دفتر ایدوب یله کوندره سن که اکه کوره طلب اولنه و انده باقی قلوب بیع اولنجق اسباب داخی مقدار اولوب ونه بیع اولدغن بیع اولدقده انی داخی بلدره سن و مشار الیه ادملرین شهرده خلی آدم وار دیو استماع اولنور وارمیدر نقوله کسه لرور اکر وارسه هر نه طریقه ممکن ایه طاغده سن و هنوز اما سیه بکنک ادملری وارماش . ادم تعین ایدوب شهر ضبط ایدره سن و ایچ خلقی ایچون بریدن قالدملر اولدقده عربیه وارمدر نیچدر انی داخی یازوب بلدره سن . عربیه مقداردر کفایت اتمزه کراطواری بولنوری معجلاً ضروره بلدره سن و خلیل خواجه و حکیم باشین کوندره سن . کلوب کیدملر وانلردن غیری انده اولان ادملرین قیو اوغلانلرین و قیو جیلرین و اشجیلرین کیم ایچون مخصوص اولانلر طوروب انلردن غیریسی برزمان تعین ایدوب تنبیه ایدره سن که اول وقته دکن کسینه قلمیوب طاغله . صکره بولنان سیاست اولوردیه سن . ارسالی فرمان اولنان اسبلری شمدی کی ایل کوندره سن . (اسیر اوغلی یونس) چاوشه اوسکودرده پاشا . حضر تلیرنیک انده طفوز یوز آلتش التی ذی لقمده سنک اون برنجی کیجه سی که اثنین کیجه سیدر ، تسلیم اولندی) .

« اما سیه قاضیسی اولوب ناظر اموال اولان محی الدینه حکم که اوغلوام بایزیدک ایچ خلقی سده سعادتیه کوندردک ایچون سلسره بکی افتخارالامراء الکرام سنان دام علویه حکم شریف کوندربلوب خرج لازم اولورسه سندن المتی احرم اولمشدر . بیوردوم که لازم اولوب طلب اندکده کفایت مقداری اچیه و یروب دفتره داخی اشارت ایدره سن . اما خرج لازم ایچون و یروب اسراف و اتلافدن خذر ایدره سن . فی ۲۸ ذی القعدة ۹۶۶ » .

« سلسره بکی اولان سنان پاشایه یوندن اقدم حکم هایونم کوندربلوب اوغلوام بایزیدک ضبط اندوکه اسبابندن عمله براین چادرلرین وجه خانه سن و کتابلرین و اوغلانلرین کراطواری ایل صامسون اسکله سندن سده سعادتیه کوندروب اندن غیری ایچو خلقن کوچورمه کفایت مقداری عربیه وارمیدر دیوا هم اولمش ایدی . حالیا درگاه

معلامہ مکتوب کوندروب عربہ کفایت ایدر ودوہ بولنور اما عربہ ایچون الی
 رأس و سایر خدمہ ایچون اوتوز اوچ رأس بارکیہ لازم ایدوکن بلدرمش سن .
 امدی لازم اولان بارکیہ سده سعادتمدن ارسال اولق اوزرہ اولوب بارکیہ
 وارنجہ اندہ اولان سایر لوازمیہ ممکن اولدوغی اوزرہ کوریلوب حاضر اوله سن
 امر ایدوب بیوردوم کہ اشجی و سایر خدمتکاردن چوق اولیوب لازم ایسه هر
 برندن نہایت اوچر نفر قوشوب بولر و خرچلرینہ ایچہ لازم اولورسہ اندہ
 اما سیہ قاضیسی اولوب ناظر اموال اولان مولا محی الدیندن الوب اما خرچہ
 اسراف و اتلاف اولنیوب و منازلہ دخی ما کولانلری خصوصنی ہان رعایت لازم
 اولنلری کوریلہ . طواروارنجہ جملہ مہماتلرین کتوروب حاضر ایدہ سن کہ وار
 دوقلرنہ توقف لازم کلیہ و ارسال اندوکلک مکتوبہ عملہ یرامیان چادرلرین
 کوندرہ سن دیو امر اولدوغن یازلش . سابقا ارسال اولنان امر ہاپونمہ دخی
 عملہ یرامیان کوندرلک امر اولمشدر . ایلہ اولسہ عملہ یرامیانلر امر سابق اوزرہ
 اندہ کیدروب عملہ یرامیان چادرلرین اندن غیری جہخانہ سین و کتابلرین
 و اوغلانلرین جملہ عتبہ علیامہ کوندرہ سن . عملہ یرامیان اسباب و چادرلردن
 کوندرمیہ سن واجہ لازم اولورسہ و یرمک ایچون مولانای مشارالہ حکم شریف
 کوندرلمشدر . لازم اولورسہ و یروب کفایت مقداری ایچہ الاسن و کتورمک
 ایچون درکاه معلامہ متفرقہ اغالردن بری بر مقدار بلوک خلق و قہوجی ایلہ تعین
 اولمشدر . واروب کوچوردکلرنہ سن داخی بر یرار ادمک قوش سنکہ یولہ
 وایزہ کرکی کہی حفظ ایدہ لر . اوتہ دن ارسال اولنجق اگر قہو اوغلنلری
 واشجیلر سایر خدمہ دن جملہ سن اغایہ قوشوب هر برینہ تنبیہ ایدہ سنکہ یولہ
 اکا مخالفتدن حذر ایدوب تمام اطاعت و انقیاد اوزرہ اولالر . فی ۲۹ ذی القعدہ
 ۹۶۶ .

» بروسہ قاضیسنہ حکم کہ

اوغلو م بایزیدک ایچ خلقی ساکن اولق ایچون قلعہ داخلندہ بر مناسب
 اوکورلہ سن امر ایدوب بیوردوم کہ درکاه ملام چاوشلرندن قدوہ الامانل
 والاقران بایزید زیدقدہ امرم اوزرہ کلیجک ایچ خلقی ایچون معجلہ قلعہ داخلندہ
 بر مناسب او تدارک ایدوب احضار ایدہ سن . انوک کہی قلعہ دہ بولنیوب ضروری
 اولورسہ قلعہ خارجندہ تدارک ایدہ سن . اما سی ایدوب قلعہ دہ تدارک ایدوب
 احضار ایدہ سن . و نوجہلہ تدارک ایدوب کیملک وین احضار اندوکلک یازوب
 بلدرہ سن . فی ۷ ذی الحجہ ۹۶۶ .

» بروہ قاضینہ حکم کہ

مکتوب کوندروب امرم اوزره اوغلام بایزیدک ایچ خلقی ایچون تفحص اولندقدہ داخل قلمدہ میزان امینی علی بیک اولری اولوب اما تا تمام بعض یری اولدوغن وخارج قلمدہ داشی میر حسین نام کسنہک اولری اولدوغن بلدرمش سن . امدی داخل قلمدہ اولان اولر احضار اولنہ سن امر ایدوب بیوردوم کہ درکام معلام چاوشلرندن قدوة الامثل والاقران بایزید واردقدہ تعمیرہ محتاج اولان یرلری جزوی مرہات ایلیوب احضار ایلیہ سن . فی ۱۵ ذی الحجہ ۹۶۶ .

شہزادہ سلطان بایزیدک ایچ خلقی بروہیہ کلہ جکدی . فقط شہزادہ بایزیددن بر خبر یوقدی . آناطولیسدہ ہان بکربکیلرک قسم اعظمہ امرلر کوندردلیکی حالہ سلطان بایزیدی آلدہ ایتک ممکن اولامادی . بوسرہ دہ شہزادہ سلطان سلیمہ برامر کوندردلی . شہزادہ بایزیدہ دائر قطعی معلومات آلدہ ایدیلنجہ یہ قدر صوقوللو محمد پاشا ایلہ برابر کیچیریلرک دیاربکر دہ ، دیاربکر بکربکیسنک موش اوواسندہ ، ذو القدر بکربکیسنک بتلیس طرفلرنده اوطور مالری موافق کورولدی . بومستلہ یہ دائر صوقوللو محمد پاشاہدہ آریجہ ، فقط مختصر ، بر حکم یازلدی . بوسرہ دہ قرمان ، سیواس ، دیاربکر امراسی ، ارضروم والیسی الیاس پاشا ایلہ برابر ، شہزادہ بایزیدی تعقیب ایتدیلر . پاسبان اوواسندہ (آرس) نہری جوارندہ بایزیدک معیتندہ کی عسکرلرلہ محاربہ یہ طوتوشدیلر . معیتی ارکانندن فرح آغانی اسیر ایتدیلر . حتی برقاج توغ و علمدہ آلدہ ایدرک شہزادہ سلطان سلیمہ کوندردیلر . بایزیدی اسیر ایتک ایچون تعقیب ایتدیلر ایسہ دہ موفق اولامادیلر .

سلطان سلیمان قانونی بوقمہ لری کاملاً خبر آلدی . وان بکربکیسنہ شہزادہ بایزید حقندہ معلومات آلماسنی امر ایتدی . دیگر طرفدن بایزیدک معیتی ارکانندن محمودک آلدہ ایدلمسنہ تشبث اولوندی . محمود قونیہ محاربہ سندہ یارالانمش ، آماسیہ دہ قالمشدی . بالآخرہ باشنہ اولدقہ برقوت طوپلایارق عصیان ایتشدی . چوروم وجانیک طرفلرنده شہزادہ

بايزيد طرفدارلرى شقاوت اجرا ايدىيورلردى . سليمان قانونى شهرزاده بايزيد طرفدارلردن عيسان ايدنلرك توقىي ايچون امرلر ويردى . سلطان بايزيدك قيوكتخداسى محمود حبس ايدلشدى . اوصرده محمودك محبسده بولونوب بولونمايغنه شهبه ايدلدى . بو مسئله ازىيق قاضيسندن سؤال اولوندى . فقط سلطان سليمان قانونينك اصل مراقى بايزيدك احوال واطوارى ايدى . وان بكلربكىسنه ، ارضروم بكلربكىسنه سلطان بايزيدك حركانسه دائر معلومات ويرملرى ايچون امرلر يازيليور ، شهرزاده بغداد طرفلرينه كيتدىكى تقديرده ، شهرك مدافعه سنه مداراولق اوزره بغداده بش يوز قدر يكيچىرى كوندريليوردى . بو مسئله لره دائر آتيدىكى امرلر يازلشدى :

« قباد پاشايه حكم كه »

حاليا سر حد احوال واوته جانبك اطواز واوضاى معلوم اولق لازم اولمىن بيوردوم كه . . . وصول بولقدى سرحد احوال واوته جانبك اوضاع واطورين وفكر و فراستلردن واوغلوم بايزيدك واقف اولدوغى خبر اخبارين وبالجله هر معلومك اولان اخبار صحيحه ودايما واقف اولدوغى اخبارى اعلامدن خالى اولمىسن شويلىكه اعلامى لازم اولان خصوصى وانلردن غيرى محتاج عرض اولان احوال متصل يازوب ضرور اولاق ايله بلدره سنكه تأخير لازم كليه . فى ۷ ذى القعدة . « ۹۶۶ »

« سلطان سليم حضرتلرينه حكم كه »

حاليا عتبه عاليا منزلته مكتوبك وارد اولوب عسكر احوال بلدرمش سن . امدى اول جانبدين بر صحيح خبر معلوم اولنجه عساكر پراكنده اولق مناسب اولامىن سيزك ووزيرم محمد پاشا وقبوم قوللى ويكيچىرى قوللرم ايله محروسه قره آمده واروب واروشرومده بولنان بكلربكىلر دى يانلرنده بولنان عساكر طغر مائىر ايله انده جمعيت اوزره اوتوروب و ديار بكر بكلربكىسى موش اوواستنده اوتوروب جمعيت ايدوب و اناطولى بكلربكىسى داخى ترجانده ساكن اولوب و ذوالقدرلو بكلربكىسى مقدا تعيين اولدوغى اوزره مناسب ايسه بتليس جانبلرنده اوله سن امر ايدوب اولبابده هر برينه مستقل حكم هايمونم يازيلوب ارسال اولمشدر . بيوردوم كه حكم شريفم وصول

بولدقده ارسال اولنان احکام شریفه یی هر برینه ارسال ایدوب دخی فرمان جلیل القدوم اوزره تعیین ایله سنکه هر بری واروب اوته جانبدن بر صحیح خبر معلوم اولنجه محل مأموردن جمعیت اوزره مرتب و مکمل حاضر و مهیا اولوب مکره امرم نوجهله صادر اولورسه موجیله عمل اولنه و سیز داخی مشار ایله وزیرم و قیو قوللری و یکجیری قوللرم ایله تعیین اولنان یره واروب اول جانبک خبرنه مترقب اولوب واقف اولدوغکز اخبار صحیحه یی علی التوالی سده سعادته اعلام دن خالی اولیه سن . مکره محل نوجهله اقتضا ایدر ایسه موجیله عمل اولنه (بو جمله حکملر یازیلوب نشانلوب بایه سریر اعلایه کوندریلوب ایودر کوندرلسون دیو خط شریف اولغین عیدی چاوش ایله کوندرلشدیر) . فی ۱۷ ذی القعدة ۹۶۶ .

« وان بکمر بکیسنه حکم که

یوندن اقدام سکا حکم شریف کوندریلوب اوته جانبدن و اوغلووم بایزید طرفندن واقف اولدوغکز اخبار بلدره سن دیو امرم اولش ایدی حالیا دیاربکر واراض روم بکمر بکیلی عقبنجه الفار ایدوب ارس صوینی کنارنده ابریشوب بر مقدار ادملرین الوب کندو صوینی اوته کچوب کندوکن بلدرمشلردر . ایله اولسه بیوردوم که حکم شریف وصول بولدقده تأخیر آتیوب هر طرفی تتبع ونجس ایدوب اگر اوته جانبدن و اگر مشارالیه اوغلوومک نه جانبیه توجه اندو . کندن واقف اولدوغکز اخبار صحیحه اعلام ایدوب ومن بعد داخی اعلامدن خالی اولیه سن . فی ۱۷ ذی القعدة ۹۶۶ .

« چورم بکی ایاس بکه

یوندن اقدام متوفی سلیمان پاشا ک قیوجی باشی اولوب اوغلووم بایزید یاننده اولان محمود نام مفسد مجروح اولوب اما سیه ده قالب بده یانته بعضی اهل فساد جمع ایدوب سکار جانبلرنده فساد اوزره اولدوغی استماع اولنوب ایله اولسه بیوردوم که ... وصول بولدقده بو بایده مقید اولوب تتبع ونجس ایدوب هر نه طریقله اولورسه اله کتوروب حبس ایدوب عرض ایده سن . خصوص مزبور محل اهتمامدر . آ که کوره مقید اولاسن . فی ۱۷ ذی القعدة ۹۶۶ .

« جاتیک بکی علی بکه حکم که

یوندن اقدام اوغلووم بایزیدک یاننده جمع اولان اشرادن تانقر نام مفسد اول ولایتده قالب یانته بعضی اهل فساد جمع ایلیوب بالفعل جاتیک طاغلرنده کزوب

فساد و شناعة اوزره اولدوغى استماع اولنوب سابقا مذكورى اله كتورمك ايچون حكم شريف كوندولمش در . ايله اوله مفد مزبورك اله كلسى مهماتدن اولوپ بيوردوم كه حكم شريف وصول بولدقده بو باده بالذات مقيد اولوب مذكورى تبيع و تجسس ايليوب هر قنده ايه معلوم ايديتوب داخى حسن تدارك ايليوب هر نه يوزدن ممكن ايه اله كتوروب حبس ايدوب عرض ايده سن . خصوص مزبور محل اهتمامدر . اكا كوره مقيد اولوب اعمال و مساهله دن احتياط ايله سن . فى ۲۹ ذى القعدة ۹۶۶ هـ .

« ازنيق قاضيسنه حكم كه »

بوندن اقدام اوغلوم بايزيدك قيو كتخداسى اولان عمودك اسبابن چكوردك ديو زعامته متصرف اولان حسن كتخدا بعض كسته لريله خبر و برمكين اول زمانده انده حبس اولونمش ايدى . اول كسته لر بالفعل انده حبس ميدرلر يوقه اطلاق اولنمشدر معلوم اولقى لازم اولغين بيوردوم كه وصول بولدقده كوره سن اول كسته لر بالفعل انده حبس ميدر نيجه در يازوب بلدره سن . فى ۲۸ ذى الحجه ۹۶۶ هـ .

بوانشاده ايدى كه سلطان سليمان قانونى شهرزاده بايزيدك ايرانه فرار ايلديكنى خبر آلدى (۱۳ ربيع الآخر ۹۶۷) . فى الحقيقه (ارس) نهري محاربه سندن صوكر ا شهرزاده بايزيد (قاغزمان) دربندندن ايرانه كيرمشدى . كنديسنى تعقيب ايدن پاشالر ايه صلحه مغاير حركت ايتمه مك ايچون كرى دونمشلر شهرزاده سلطان سليمك ياننه گلشردى . شهرزاده سليم اوزمانلر اضرورم جو ارنده ، چرميك اوواستنده ايدى . شهرزاده قاروشى تعقيب ايدنلره اكرامده بولونمش ، نتيجته حالى استانبوله يازمشدى .

شهرزاده بايزيدك ايرانه فرارى سلطان سليمان قانونى ايچون مهم بر مسئله ايدى . خرم سلطانك تفوذينه ، حسن و آنته قارشى هر درلو ضعفى كوسترن پادشاه ، عزمنده هيچ بر زمان فتور كتر ميوردى . بايزيدى تعقيب ايتك ، معيتى پريشان ايله مك ، حتى ايرانده بيله ارزوسنى يرينه كترمك ، سلطان سليمان قانونينك يكانه املى ايدى . بوسيدن اوغلكه ، اضرورم بلكر بكيسنه ، قباد پاشايه ايران طرفندن خبر آلالملى ايچون آلان قطى امرلر كوندرييوردى :

« سلطان سلیم حضرتلرینہ حکم کہ

بوندن اقدم سکا حکم ہایونم ارسال اولنوب اوتہ جانبیرن برصحبج خبرمعلوم اولنجه محروسہ آمدہ واردہ سن دیو اسرم اولمش ایدی . اول امر شریفم کماکان مقرر اولوب حالیا وان و دیار بکر و بغداد بکر بکیلرینہ وانلرہ تابع اولان جملہ کوردستان بکلری قوللرمہ مؤکد استالت کونہ احکام شریفہ یازیلوب ہر بری سنجاتلرنده واقع اولان دربندلری وسایر مرور و عبور اولنجاق مواضی اوکات وجملہ حفظ ایدوب انوک کبی عصیان اوزرہ اولان اهل فساددن بر جانبہ حرکت اولور ایہ ہر بری دفع و رنمنده و کرک کبی حقارندن کلنمک بایندہ انواع مساعی جملہ ظہورہ کتورہ لر دیو امر اولنوب واندن ماعدا بغدادک حفظ و حراستی ایچون بانکده اولان صول بلوک علونجیلری قوللروم اغاری ایلہ و بشیوز نفر یکچیری قوللروم ارسال اولنقی امر اولنوب اول بایدہ داخی دستورمکرم مشیرمفخم وزیرم محمد پاشا ادام الله تعالی اجلالہ بہ و سکبانروم باشی محمدہ حکم ہایونم کوندلشدر . بیوردوم کہ حکم شریف واجب الاتباعم وصول بولدقده امر سابقم ایلہ عامل و اطراف و جوانبہ ناظر اولوب منہزم و مقہور اولان عصانک احوال و اطوارلرین فکر فاسد و خیال کاسدلرین اوتہ جانب ایلہ معاملہ لرین دایما تتبع و تجسس ایدوب داخی انوک کبی ممالک محروسہ مدن بر جانبہ حرکت بی برکتلری واقع اولندوغی مسوعک اولور ایہ وجہ و مناسب کوردوکلک اوزرہ حسن تدارک ایدوب عنایت حق ایلہ حقارندن کلنمک بایندہ انواع مساعی جملہ ظہورہ کتورہ سن . انشا الله تعالی دایما عز و شوکت مظفر و منصور و اعدای مملکت و ملت منہزم و مقہور اولقدن خالی اولیہ و بغدادہ ارسال اولنمہ سی فرمان اولنان بلوک خلغن و یکچیری قوللروم داخی اسرم اوزرہ اخراج ایدوب ارسال ائتورہ سن . فی ۱۵ ذی الحجہ ۹۶۶ .

« ارض روم بکربکیسنہ حکم کہ

حالیا اوغلویم بایزیدک نہ محلہ اولوب و فکر فاسد و خیال کاسدی نہ ایدوکی و او طرفدن اکہ نہ یوزدن قلندقلری معلوم اولقی لازم اولوب بیوردوم کہ وصول بولدقده پوبایدہ مقید اولوب مشارالہ بالفعل نہ محلہ اولوب فکر و فراستی نہ ایدوکن و یانندہ مقدار ادبی اولوب و اوتہ جانبدن داخی یانندہ کیملر اولدوغین وانلرؤک مقدار عسکری اولدوغین ونہ تدارک اوزرہ اولوب اوتہ جانبہ کسنہ کوندرمش میدر و کوندردوکی ادبی کلوب خبر کتورمش میدر نہ خبر کتورمش و بالجلہ احوال و اطوارین فکر و فراستی نہ ایدوکن وسایر اول جوانبک اوضاع

واطوارين مفصل معلوم ايدنوب داخى مزبور ايله يازوب بلدره سن ، فى ۱۵ ذى الحجه ۹۶۶ .

« قباد باشايه حكم كه »

مكتوب وادم كوندروب اوتنه جانبه فرار ايدن اوغلك احوالن و خبر ايچون برنوبت آدم داخى كوندردوكك بلدرمش سن . هر نه اعلام آتشك معلوم اولدى . امدى برنوبت دكل صحيح خبرالتمق ايچون على التوالى اوچ ودرت نوبت يرار ادملر كوندرله سن امر ايدوب بيوردوم كه وصول بولدقه اصلاتأخير آتيموب يرار احواله واقف شه و معتمد عليه اوچ ودرت نوبت متساقباً ادملر كوندروب داخى احوال واطوارين وفكرو فراستلى وبالجله اوضاع واطوارلرين تنبع ونجسس ايدوب معلوم ايدنوب متوالياً عتبه عليمه اعلامدن خالى وزايل اوليه سن . فى ۹ محرم ۹۶۷ ، (نشانلو كاغده) .

بوصره ده ، بروسه ده شهبازده سلطان بايزيدك عائله سه تخصيصى اولونان اوك تعميراتى ختامه ايردى . دركاه على متفرقه لرندن فرهاد آغايه شهبازده بايزيد عائله سنى بروسه يه نقل ايتتى ايچون امر ويرلدى . بايزيدك خدمتكارلرندن برقمه اذن ويرلسى توصيه اولوندى . شهبازده بايزيدك ملاطيه لوانده كي خاصلى خزينه عامره نامنه ضبط ايدلدى . خاصلى اداره ايدنلر حسابلى رؤيت اولوندى . بو مسئله لر حقنده يازيلان امرلر بروجه آتى ايدى :

« دركاه معلوم متفرقه لرندن فرهاده حكم كه »

اوغلوم بايزيدك ايج خلق ايچون محروسه بروسه ده او تخليه اولمشدر . بيوردوم كه حكم شريفم واردقده مشاراليهك ايج خلقن طوغرو محروسه مزبوره به الوب كيده سن . فى ۲۴ ذى الحجه ۹۶۶ .

« متفرقه فرهاد آغايه حكم كه »

بوندن اقدم اوغلوم بايزيدك ايج خلقى ايله كلان خدامندن بعض يقونلوب اجازت ويريله ديو دفتر كوندرلش ايدى . اول امرم مقرر اولغين بيوردوم كه دركاه معلوم چاوشلرندن بكر زيد قدره واردقده اول دفتردن يقونلى فرمان اولنانلرى قويوب باقمه اجازت ويره سنكه هربرى برطرفه كيده لر وسن داخى

کله سن دیو اسرم اولش ایدی. تکرار اسرم وارنجه سندانی کبر و انده طوره سن. بویابده مقید اولوب اول دفتر دن تعیین اولسانلردن زیاده ادم الیومیوب طوره سن. فی ۲۳ محرم ۹۶۷ هـ.

« عرب دفتر دارنه حکم که

درگاه معلامه مکتوب کوندروب بوندن اقدام طفیان ایدن اوغلو م بایزیدک لواء ملاطیبه ده واقع اولان خاصلرینک واکراد طایفه سنک معصولی خزانه عامره م ایچون ضبط اولنوب اله کیرن عمال و امینلرین حسابلری کورلک ایچون حبس ایده سن دیو دیار بکر بکلیر بکیسه اسر شریف وارد اولماغین کرکر و کاخه جانبیلرند اولان خاصلرنه امین اولان محمود و کاتب محمد سنه ست وستین و تسعیایه رمضانک بشنچی کوندن برو کرکر قلعه سنده حبس اولمش ایش. حسابلری کوریلوب ذمتلرنده مال میری ظاهر اولور ایسه تحصیل اولنمیچون اسر شریف ایله مفردات دفترلردن حسابلری کوریلوب اوزرلرنده باقی ظاهر اولیوب اسر شریفه حبس اولماغین اطلاق اولماغه جرأت اولمیوب حلب قلعه سنده حبس اولندیلر دیو بلدرمش سن اما سربوزلر نقوله کسنه لردر بلدرمش سن. امدی بیوردوم که وارد وقده احواللرین اوکات وجهله تنبع ایلیوب سز کورلر نقوله کسنه لردر کندوئک قوللرندن مدر. درگاه معلامدن قوشیلانلردن مدر. سکره کندو یازدوقلریمدر. نه تاریخدن برو قوللوغنده اولشلردن. تفصیل اوزره یازوب بلدورمه سن. فی ۱۶ شعبان ۹۶۷ هـ.

سلطان سلیمان قانونی شهزاده بایزیده متعلقا موال و اشیا یی ضبط ایتدیردکن صوکر ا بوتون نظردقتی ایران جهتنه عطف ایتدی. بایزیدک ایرانیلرله درلو مناسبانده بولوندیغنی آکلامق ایچون وان بکلیر بکیسه مکرر آامرلر کوندردلدی (۲۱ محرم، ۷ ربیع الاول ۹۶۷ رجب). فقط بو امرلره قطعی و صریح بجواب ورود ایتهدی. بایزید ایرانیه فرار ایله کدن صوکر ا حدودده کی بکلیر بکلیرک فعالیتلری ختامه ایرمش دیمکدی. ایراندن آنجق جاسوسلر واسطه سیله خبر آلینا بیلردی؛ بوایه مشکل بر وظیفه ایدی. سلیمان قانونی وان بکلیر بکیسندن خبر کلدیکه صبر سز. لانیور، صوکر کوندردیکی امرده تهدیدانده بولونیوردی :

» وان بکلم بکیسنہ حکم کہ

ہوندن اقدم سکا نیچہ دفعہ احکام شریفہ ارسال اولنوب اوتہ جانبدن صحیح خبر آلتوب بلدرہ سن دیو امرم اولمش ایدی . ہونجہ زماندن برو صحیح خبر آلوب اعلام ایلدک شویلمیدرکہ ہونجہ زماندن برو مراد اولوب بر صحیح خبر النیہ ویاخود التمش اولنیہ ، بو بابدہ مسئول سن . بیوردوم کہ بو دفعہ ... وصول بولدقہ تیقظ وانتباہ اوزرہ اولوب ہرنہ طریقہ اولورسہ اوتہ جانبک احوال واطوارندن و فکر و فراستلرندن صحیح خبر الوب معجلاً اعلام ایدہ سن . بو خصوصی سایر امورہ قیاس اتیوب غفلت اوزرہ اولیوب امرم اوزرہ بو دفعہ صحیح خبر الوب بلدرہ سن . شویلمہ کہ کبر و صحیح خبر الوب بلدرہ سن . عذرک مقبول اولز . بلش اولہ سن . اکہ کورہ مقید اولوب علی التوالی خبرک اکسک اتیہ سن و بالفعل واندہ ہر جنس ترکہ دن تمقدار موجود و درانبار ذخیرہ واردر . وشدکیحالہ اول ولایتک ترکہ سی احوال نیچہ در وارجیش وخنسدہ و عادلجوازده دخی ترکہ سنک احوال نیچہ در یازوب بلدرہ سن . وارن چاوشی اکلندر میوب استعجال اوزرہ کبر و ارسال ایلیہ سن . فی ۱ محرم ۹۶۸ھ . سلطان سلیمان قانونی بو امری کوندر دیکی زمان ، شہزادہ بایزید ابرانہ چوقدن کیرمش ، (قزوین) داخل اولالی برسنہ اولمشدی . سلطان سلیمان قانونینک مقصدینہ نائل اولسی ایچون آرتق شاہ ایلہ مخابرہ دن باشقہ چارہ قالمامشدی .

بویوک آطہ ، ۱۰ تشرین ثانی ۱۳۲۲

احمد رفیق